

Поступово молодий танцівник почав цікавитися балетмейстерською роботою. Перший свій балет «Ніч» на музику романсу А. Рубінштейна він поставив ще у 1920 р. Свої новаторські ідеї молодий хореограф продовжив втілювати на сцені Маріїнського театру під час виступів «Молодого балету». У 1924 р. ці виступи були заборонені дирекцією театру. Цього ж року Георгій Баланчивадзе приєднався до трупи Сергія Дягілева «Російський балет». Саме Дягілев змінив прізвище Баланчивадзе на Баланчин. Кульмінаційними постановками «дягілевського» періоду Баланчина стали два його балети — «Аполлон Мусагет» І. Стравінського і «Блудний син» С. Прокоф'єва. Ці балети відкрили новий напрям у сучасному балетному мистецтві. Після смерті Дягілева трупа «Російський балет» перестала існувати.

У 1933 р. відомий американський меценат Лінкольн Кірстайн запропонував Баланчину переїхати до США і створити американську балетну школу. У 1946 р. Баланчин за підтримки Кірстайна створив балетну трупу, яка в 1948 р. стала називатися «Нью-Йорк сіті балле». Це був найдовготриваліший і найбільшкучіший період у творчості Баланчина. У своїх роботах Баланчин прагнув досягти завершеності класичної форми і бездоганної чистоти стилю. У багатьох його балетах відсутній сюжет. Сам балетмейстер уважав важливим не його, а лише музику і рух. Помер Дж. Баланчин в 1983 р. Сьогодні його балети йдуть на багатьох сценах світу.

О. М. Курдупова

СИНТЕЗ РУХІВ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ ТА АКРОБАТИКИ В БАЛЕТІ Ф. ЛОПУХОВА «КРИЖАНА ДІВА»

Для кожного виду сценічного хореографічного мистецтва на сучасному етапі розвитку характерний високий технічний рівень танцювальної техніки, який відбувається шляхом ускладнення власних виразних засобів та використання танцювальних рухів і художніх прийомів інших танцювальних систем. Професійне танцювальне мистецтво, починаючи з ХХ ст., активно збагачувалось спортивними елементами. Цей процес найяскравіше виявився у сучасному танці другої половини ХХ — початку ХХІ ст. Але й класичний танець у цей період також відчув на собі вплив спортивної діяльності. Уважається, що вперше окремі елементи спортивної, художньої гімнастики та акробатики з'явилися у виставах, створених на основі класичного танцю, у творчості балетмейстерів неокласицизму Дж. Баланчина та С. Лифаря. Але експерименти зі створення нової пластики на основі синтезу класичного танцю та спортивних рухів відбувалися значно раніше в роботах радянського балетмейстера Ф. Лопухова.

Вивченню творчості радянських балетмейстерів 20-х років ХХ ст., зокрема діяльності Ф. Лопухова, присвячені роботи Є. Суриц, Ю. Громова, С. Добровольської, Ю. Слоніського, у яких відзначається прагнення молодих радянських хореографів-реформаторів створити нову сучасну танцювальну пластику шляхом використання вільних рухів та спортивних елементів. Але в процесі подальшого розвитку радянського балету акробатичні елементи вже не використовувались так активно, як у виставах 20–30-х років ХХ ст. Тому зараз, коли спортивні рухи дуже часто зустрічаються на професійній хореографічній сцені, дуже корисним буде звернення до творчих надбань балетмейстерів початку ХХ ст.

Серед найцікавіших хореографічних експериментів 20-х рр. ХХ ст. є вистава Ф. Лопухова «Крижана діва», що створена на музику Е. Грига у 1927 р. в Ленінградському театрі опери та балету за мотивами казки Г. Х. Андерсена.

Балетмейстер створив особливу пластику, поєднавши рухи класичного танцю та акробатичні і гімнастичні елементи. Але ускладнення танцювальних рухів та підтримок відбувалося не для ефектного впливу на глядача, а в межах розвитку хореографічного образу. Поєднання рухів у виворотних та невиворотних позиціях, класичних та спортивних стрибків, традиційних підтримок та акробатичних рухів виконано Лопуховим органічно і витримано в єдиному стилі. Усі спортивні елементи, представлені в цьому балеті, виглядають як логічний розвиток ускладненої техніки класичного танцю і відповідають казковому образу чарівної Крижаної діви.

Треба відзначити, що виконання варіацій та дуетів у цьому балеті вимагало від танцівників високого рівня технічної підготовки та витримки. Кінозаписи балету демонструють якісне виконання дуже складних рухів, навіть складається враження, що танцюють сучасні танцівники, які знайомі з техніками сучасного танцю та гімнастики!

Ця вистава витримала багато показів, деякі варіації та адажіо використовувалися як концертні номери. Але цей синтез класичного танцю та спортивних елементів у радянському балеті так активно вже не використовувався. Радянський балет починаючи з 30-х рр. розвивав вистави-хореодрами, де основними виразними засобами були класичний танець, народний танець та насичена акторська майстерність.

П. В. Полякова

ОСОБЕННОСТИ ХОРЕОГРАФИИ ЛЕОНИДА ЯКОБСОНА

Сегодня в танцевальном искусстве пользуются популярностью и широко востребованы так называемые малые формы или хореографические миниатюры. Это самостоятельные танцы с небольшим количеством исполнителей (от 1 до 5), с минимумом костюмов, декораций и т.д. Несмотря на то, что эти феномены не новы, создание хореографических миниатюр или танцев малых форм очень сложный процесс. В результате развития хореографии ХХ в. было создано великое множество таких произведений, а лишь некоторые, ставшие шедеврами, остаются в репертуаре и сегодня. Среди выдающихся балетмейстеров виртуозом по созданию хореографических миниатюр является Л. Якобсон, а его работы признаны мировой классикой. Ныне его имя носит коллектив — Санкт-Петербургский Государственный Академический театр балета имени Леонида Якобсона (Балет Якобсона).

В своем творчестве балетмейстер опирался на опыт М. Фокина и Ф. Лопухова. Он индивидуально подходил к каждой постановке, подбирая музыкальный материал, который наилучшим образом может раскрыть тему и идею произведения, а главное, создавал уникальную хореографическую лексику.

Вслед за М. Фокиным Л. Якобсон для своих постановок брал музыку, которая не была предназначена для танца и имела определенную образную структуру. Балетмейстер находил в знакомых мелодиях новые интонации и один из первых широко применял принцип «музыкального коллажа», за что был часто не понят хореографами-современниками и осужден критиками. Главным для